

Összefoglalás

Oldal

A CSALÁD

I.	A család eredete. A torockóiak és a székelyek hasonlósága. Székely tanulók Torockón	— — — — —	11
II.	Gaspar Wellmes fia János, a Brassai-család alapítója	— — — — —	12
	A Brassai-család családfája	— — — — —	14
III.	Az első Brassai Sámuel	— — — — —	15
IV.	Brassai Sámuel, az apa torockói iskolamester. Temetési szokások. Jó tanító	— — — — —	19
	Nőül veszi Konez Gergely esperes leányát. Neje jól tud latinul. Tanít az iskolában	— — — — —	21
V.	Az ifjú pár nélkülözéssel él. A mester ellen vádaskodni kezdenek	— — — — —	23
VI.	Gyermekek (egy leány) születik. Örömsúgár	— — — — —	25
	Vizsgálat indul a panasz tárgyában. A mestert egy évre szabadságolják	— — — — —	26
	Kinevezik Torockószentgyörgyre mesternek	— — — — —	27
VII.	Torockószentgyörgy papja lesz	— — — — —	28
	Itt is vizsály, vádaskodnak ellene	— — — — —	29
VIII.	Szentmihályfalvi pap lesz	— — — — —	30
	Meg van elégedve a pap is a hívek is	— — — — —	32
	Az öreg pap tudományszomjas ember és filosofus	— — — — —	32
IX.	Hivatásának él. Szeret humorizálni	— — — — —	33
	A papi lakban agyon sújtotta a villám	— — — — —	34
	Fia szépen méltatja a jeles papot	— — — — —	35

SZÜLETÉSE, GYERMEK ÉS IFJÚKORA

I.	A szülőház részletes ismertetése	— — — — —	37
	A születés éve (1800) bizonyos a hónapja is, de a napja nem	— — — — —	38
	Nem vezették anyakönyvbe, s a családi biblia elveszett	— — — — —	39
	Széleskörű találgatás	— — — — —	40
II.	A család ismertetése	— — — — —	41
	A környezet és a természet mint nevelői	— — — — —	42
	Már kis korában kezd hegedülni. Vallásos hangulata	— — — — —	43
III.	Erősen komoly tagokból áll a családi kör	— — — — —	44
	12 éves koráig nem jár iskolába, önerején tanul	— — — — —	45
IV.	12 éves korában lépik a torockószentgyörgyi iskolába	— — — — —	46
	Vizsgákat tesz. A fiút felsőbb iskolába kell vinni	— — — — —	47
	A kolozsvári unitárius Kollégiumba 1814 őszén belépik	— — — — —	48
	A tanulók két csoportja	— — — — —	49
V.	Az éhínség miatt haza megy. Utesinálást tanul	— — — — —	50
	Első keresete. Rövid ideig Enyeden	— — — — —	51
VI.	Nevelőséget próbál	— — — — —	52
	A protestans iskolák rendszere önálló	— — — — —	53
	Brassai a történelemből nem áll vizsgára	— — — — —	54

NEVELŐ

A Bethlen -családoknál 12 évet tölt el	— — — — —	55
Nevelő, zongora-mester és nyelvtanító. Egész Erdélyt és a legelsőbb családokat megismeri	— — — — —	58
A régi Kolozsvár	— — — — —	59

IRÓ ÉS SZERKESZTŐ

Az új szellemi áramlat hatása kedvező	— — — — —	60
I. 1832-ben lépik az írói pályára	— — — — —	61
Célja a nemzet nevelése	— — — — —	62
Első nagy esztéikai dolgozata: <i>A gyönyörűségről</i>	— — — — —	63
II. Védi Széchényit. Kritizálja Szilágyi <i>Klio</i> -ját	— — — — —	65
III. Hosszú polemia kezdete	— — — — —	67
Brassai magas nézőpontból bírál	— — — — —	70
Brassait védik Toldy, Vörösmarthy, Bajza stb.	— — — — —	71
IV. Az erdélyi közszellem emelkedik	— — — — —	72
Bölöni Farkas Sándor hatása	— — — — —	73
A Casino megválasztja szerkesztőnek	— — — — —	74
Nemzeti szellem Kolozsvárt. Bemutatja Petőfit	— — — — —	75
V. Megindul a <i>Vasárnapi Ujság</i>	— — — — —	76
Brassai lapja igazi népnevelő	— — — — —	77
A <i>Természetbarátot</i> is szerkeszti	— — — — —	79

KÖZÉPISKOLAI TANÁR

I. Kolera pusztít Kolozsvárt. Körmöczi és Molnos meghalt	— — — — —	81
A liberálisok Brassait tanárrá akarják választani	— — — — —	83
Nagy öröm a városban és az ifjúság között	— — — — —	85
Fáklyás énekekkel tisztelik meg	— — — — —	86
II. Az unitárius Kollégium régen és most	— — — — —	87
Brassai ünnepélyesen foglalja el tanszékét	— — — — —	89
Tiszta elveket hirdet. Az ifjúság ünnepli	— — — — —	90
III. Történelmet tanít. Az iskola fölszerelése szegényes	— — — — —	92
Az ifjúság anarchiára hajlandó. Brassai hatása	— — — — —	93
IV. Atyja meghalt, anyját magához viszi	— — — — —	94
V. Új szellem ébred az iskolában	— — — — —	96
Jeles tanítványai vezető emberek lesznek	— — — — —	98
Az ifjúság iskolai reformot sürget	— — — — —	100
Reformok a tanügy terén. Új püspököt választanak	— — — — —	101
VI. Mathesis, phisika tanára és igazgató	— — — — —	103
Új rendszer a tanításban és nevelésben	— — — — —	104
Fölszereli a phisikai szertárt	— — — — —	107
VII. Módszere a tanításban	— — — — —	107
VIII. A latin tannyelvet megszüntetik	— — — — —	109
A szakrendszert vezeti be	— — — — —	111
Külföldi tanulmány-utat tesz	— — — — —	113
IX. Az egyház szervezi a nevelésügyi bizottságot. Működése	— — — — —	113
Az iskola új tanterve	— — — — —	115
X. <i>Kék könyvtár</i> . Magyar tankönyvirodalom	— — — — —	119
Főbb módszerei elvek	— — — — —	120
XI. A népiskolát is reformálja	— — — — —	124
A mathesis tanulását megkönnyíti	— — — — —	128
Nyelvtanítása. Nyelv-zseni	— — — — —	130
A mondat tanítása ellen	— — — — —	131
Német nyelvtanát nagyra tartja	— — — — —	134
Francia nyelvtant ír	— — — — —	136

	Oldal
Irányelvei a latinnyelv tanításban — — — — —	136
Lélektanával akadémiai jutalmat nyert — — — — —	139
Tankönyvei lelke kincseinek raktárai — — — — —	140
NEMZETŐR ÉS BUJDOSÓ	
I. Főrendek esküvőjén tanú — — — — —	145
Ismerte Petőfit. Lelkes a szabadságért — — — — —	146
Ifjúsági mozgalom Kolozsvárt — — — — —	147
II. Urbán Kolozsvárt. Brassai nemzetőr. Elmenekül — — — — —	151
Főhadi tanodai tanár. Adatgyűjtő Erdélyben — — — — —	153
Újból bujkál. Végül Pestre kerül — — — — —	156
<i>Fiatalság Barátját</i> szerkeszti, Botánikát tanít neves férfiaknak — — — — —	160
PESTI TANÁR ÉS ZENEKRITIKUS	
I. A szép iránti érzéke. Egyik muzsája a zene — — — — —	162
Zenész barátai. Műkritikus — — — — —	164
II. A zenéért rajong — — — — —	166
III. Zeneelmélete. Kedvelt zeneköltői — — — — —	168
Lisztnek hódol, de megis bírálja — — — — —	170
Hubay Jenő a zenész Brassairól. Utolsó akkordok — — — — —	172
Zenei élet Kolozsvárt Brassai körül — — — — —	174
BOTÁNIKUS	
I. Ggermekkori hajlamai — — — — —	178
A fűvészet tudós művelője — — — — —	179
II. Kolozsvárt iskolát nyit. A botánikát fellendíti — — — — —	180
Mesék a fűvész Brassairól — — — — —	182
III. Nagy irodalmi munkásságot folytat. Pályadíjat nyer — — — — —	183
A külföld tüntet melette — — — — —	185
Egy növényfajt nevééről neveznek el. Emlékalbuma — — — — —	187
ÚJBÓL TANÁR KOLOZSVÁRT	
I. A kolozsvári kollégium a szabadság-harc után — — — — —	189
Az osztrák kormány követelése — — — — —	190
Új tanerők. Brassai nem jöhet — — — — —	192
II. Kolozsvárra jó. Félreértések, magyarázások — — — — —	195
ISKOLAI FELÜGYELŐ GONDNOK	
Brassai nagy tekintélye. Az unitáriusok súlyos helyzete A gondnokságról lemond. Megnyerik újból — — — — —	198
AZ ERDÉLYI MÚZEUMBAN	
I. A múzeum megalakítása — — — — —	203
II. Az erdélyiek lelkesedése. Mikó érdemei — — — — —	205
III. A múzeumi munka sikere. Személyi harc — — — — —	208
Hermann Ottó Brassairól — — — — —	210
EGYETEMI TANÁR	
I. A kolozsvári egyetem felállítása — — — — —	212
Brassait később nevezik ki tanárnak — — — — —	214
Szanszkrit tanszékre pályázik Pestre — — — — —	215

	Oldal
II. Meg van elégedve az egyetemen. A sajtó ünnepeli	— 217
III. Rectori székfoglalója. Erzékeny jelenet	— — — — — 219
IV. Hatalmas irodalmi munkássága	— — — — — 222
V. Útra készül. Nyugalomba vonul	— — — — — 224
Az egyetem nagy elismerése	— — — — — 225
Kürschák dr. tudományos nyilatkozata	— — — — — 227

AKADÉMIAI TAG

I. Wesselényi, Vörösmarty ajánlják tagnak	— — — — — 229
A bankismeretről ír könyvet	— — — — — 230
II. Panasz a „rendes“ tagság miatt. Jókai humorizál	— — — — — 231
Magyar nyelvtani munkái. Új osztályba teszik	— — — — — 233
III. Hare az Akadémiával. Egyénisége. Jutalmat nyer	— — — — — 234
IV. Paedagogiai és nyelvtudományi értekezései	— — — — — 239
<i>Az igazi positiv philosophia</i>	— — — — — 240

A MAGYAR NYELV ELLENŐRE

I. Mindent az édes anyai nyelvért	— — — — — 243
„ <i>Critikai Lapok</i> “ és a korszellem. Arany véleménye	— — — — — 244
II. Jósika nem tud megbocsátni	— — — — — —
III. Gyulai és mások ellen síkra száll. <i>A Fóti dal</i>	— — — — — 252
IV. A nyelvész Brassai érdemei	— — — — — 254
V. Brassai és Szarvas Gábor	— — — — — 256
Számosan kéri tanácsát	— — — — — 259

VALLÁSA ÉS PHILOSOPHIÁJA

I. Vallásos hite a családnál kezdődött	— — — — — 261
Az unitárius vallás és a hit különbözött	— — — — — 262
Üldözés a vallásos meggyőződés miatt	— — — — — 264
Brassai erős unitárius de nem elfogult	— — — — — 265
II. Lapjában hirdeti a tiszta hitet	— — — — — 267
III. Érdeklődik az új theologia iránt	— — — — — 268
M megbízzák nyomda alapításával	— — — — — 270
Hittani dolgozatai	— — — — — 271
Jézusról	— — — — — 272
Hitvédő	— — — — — 275
IV. A DFE. elnöke lesz 85 éves korában. Tevékenységre	— — — — — 277
búzdít	— — — — — 278
<i>A jövő vallásáról</i> felolvas	— — — — — 279
V. Szembe száll a tudományos tanokkal	— — — — — 281
Vitatkozik Menthovichcsal	— — — — — 285
VI. A philosophia deductiv tudomány	— — — — — 287
A lélek halál utáni állapota	— — — — — 288
Levelezés dr. Concha Győzővel az <i>akaratról</i>	— — — — — 288

EGYÉN ÉS TÁRSADALMI EMBER

I. Brassai erőteljes egyéniség. Termete. Öltözködése	— — — — — 291
Agyát és lábát szünetlenül gyakorolta	— — — — — 294
Fűvészeve gyalog utazott át Magyarországon	— — — — — 295
Frakkja és egydarab egész ruhája	— — — — — 296
II. Szokásai. Életmódja	— — — — — 297
Szerette a választékosságot	— — — — — 298
III. Lakása berendezése	— — — — — 300
A napállást vizsgálja. Az órákat rendbentartja	— — — — — 301

	Oldal
Milyen társadalmi ember? Véleménye a társadalomról	303
IV. A nők iránti vonzalma, véleménye — — — — —	305
Házasságra is gondolt. Jegyese volt — — — — —	308
Levelei nőkhez — — — — —	310
Ragazkodik régi és új ismerőseihez. Kényezteteti — — — — —	314
V. Viszonya az emberekhez — — — — —	315
Barátai. Bizalmassai — — — — —	316
VI. Brassai Maecenas — — — — —	320
Jótékonysága korlátlan — — — — —	321
P. M. kisasszonyt előkészíti a felső képezdére — — — — —	322
Ifjú tudósokért fáradozik (Podhorsky, Bálinth) — — — — —	324
Hálálkodó nyilatkozatok — — — — —	325
Miért olyan bőkezű — — — — —	327
VII. Szenvedélyes utazó — — — — —	329
Bekalandozza Magyarországot, a külföldet — — — — —	330
VIII. Szeret anekdotázni, humorizálni — — — — —	335
„Kása Pista“ véleménye — — — — —	337

BETEGSÉGE

I. Brassai soha sem volt vén ember — — — — —	339
Kevésszer volt beteg — — — — —	340
Hypochondriával vádolja magát — — — — —	341
II. Tordán időzik rokonánál. Püspöke meglátogatja — — — — —	342
Bőrkiütések bántják — — — — —	343
Korházba viszik — — — — —	344
Mivel foglalkozik a beteg — — — — —	345

SZÁZ ÉVE ÉS HALÁLA

I. Nagy tisztelettel veszik körül — — — — —	346
Életrajzát, képeit közlik — — — — —	347
Gárdonyi költeményben dicsőíti — — — — —	348
II. Látogatói. Száz évesnek nyilvánítják — — — — —	351
A király, miniszter, egész ország ünnepli — — — — —	352
III. Már a végét járja. A lapok — — — — —	354
IV. Halála kolossális esemény — — — — —	355
V. Előkészület a temetésre. A város gyásza — — — — —	357
A kolozsvári temetőben — — — — —	358

EMLÉKE

I. Egyháza s az Akadémia részvéte — — — — —	359
Gyűjtés az emlékre. Síremlék — — — — —	360
II. Emlékünnep a leleplezés — — — — —	362
III. Halhatatlanság — — — — —	363
Hatása. Szerepe a XIX-ik százban — — — — —	364
Mit köszön neki nemzete — — — — —	365

A t. olvasó figyelmébe:

- A 83. oldalon 5 jegyzet: Várhelyi=Vásárhelyi.
 A 337. oldalon a két alsó sor e kérdés után következik: *Mikor járt erre Brassai?*
 A 348. oldalon alulról a 10 sorban életlen=véletlen.